

Vinddatum eerste kievitseï in Fryslân, 1901-2021

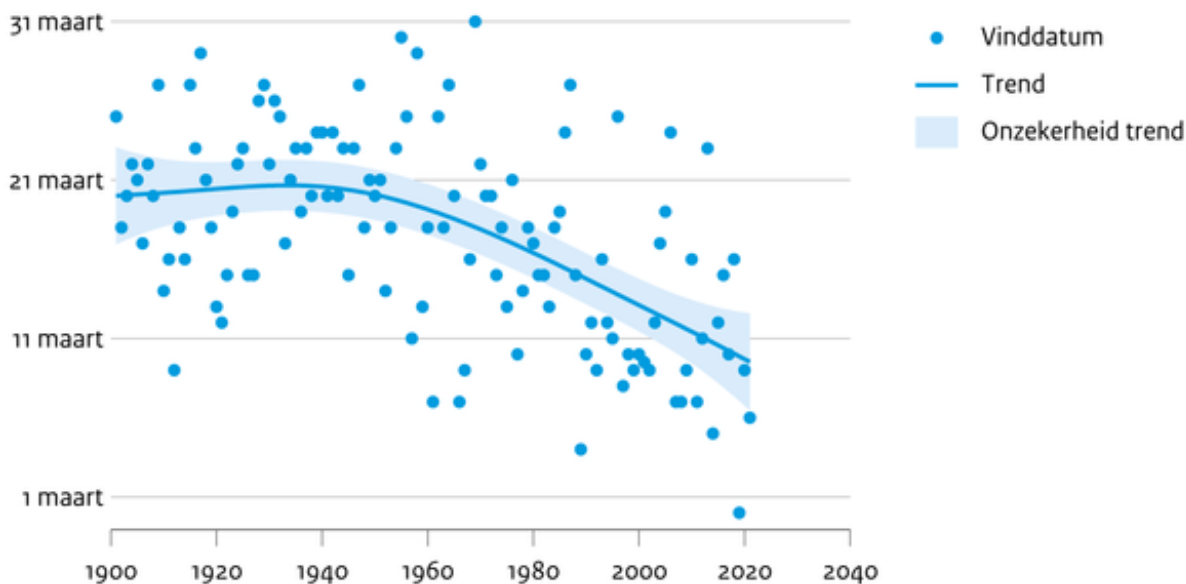
Indicator | 11 maart 2021

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

Het eerste kievitseï is de afgelopen honderd jaar steeds vroeger in het jaar gevonden. Klimaatverandering is hierbij een belangrijke factor.

[figuurgroep]

Vinddatum eerste kievitseï in Fryslân

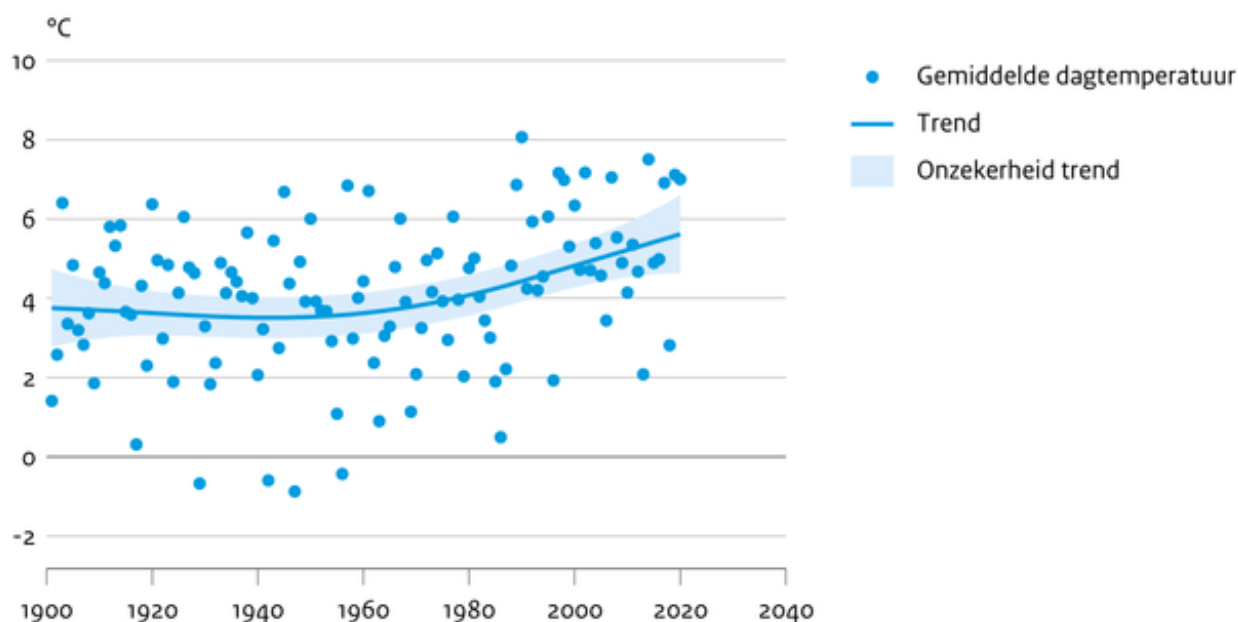

Bron: Both et al. 2005, krantenberichten

CBS/mrt21
www.clo.nl/nl111817

- [Download figuur](#) [2]
- [Download data \(xlsx\)](#) [3]
- [Download data \(ods\)](#) [4]

Temperatuur in februari en maart in De Bilt

Bron: Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut

CBS/mrt21
www.clo.nl/nl111817

- [Download figuur](#) [5]
- [Download data \(xlsx\)](#) [6]
- [Download data \(ods\)](#) [7]

[/figuurgroep]

Eerste kievitseï steeds vroeger

Het eerste kievitseï wordt in Fryslân steeds vroeger in het jaar gevonden (eerste tabblad). Fryslân is bekend om de cultuur van het zoeken en rapen van kievitseieren. Sinds 2015 is het rapen van kievitseieren echter verboden (zie verder). Hoewel in andere provincies minder intensief wordt gezocht, worden in sommige jaren de eerste kievitseieren buiten Fryslân gevonden, zie hiervoor een apart tabblad onder 'Download data'.

Klimaatverandering en intensivering van de landbouw

Dat het eerste kievitseï vroeger wordt gevonden komt vooral door het warmer worden van het klimaat. De gemiddelde jaartemperatuur neemt al ruim 100 jaar toe, maar vooral sinds de jaren '70 is sprake van een versnelde toename. De temperatuurveranderingen verschillen per seizoen. In de periode februari/maart is vanaf ongeveer 1960 sprake van een duidelijke stijging (tweede tabblad). Door de hogere temperaturen komt het groeiseizoen eerder op gang en vinden de kieviten eerder voedsel en dekking in de weilanden (Both et al. 2005). De intensivering van de landbouw speelt ook een rol. Door de verhoging van de mestgift op grasland en door ontwatering komen de bodemprocessen en grasgroei sneller op gang en kan het land eerder worden beweeid en gemaaid (Beintema et al. 1985, 1995).

- [indicator=nl0226]

Zoeken en rapen eieren

De kievit wordt beschermd door de Europese Vogelrichtlijn en ook door de Wet natuurbescherming. De Wet natuurbescherming verbiedt (net als haar voorganger de Flora- en Faunawet) het rapen van de eieren. Provincies hebben de bevoegdheid om onder voorwaarden ontheffing van dit verbod te verlenen aan organisaties van vogelbeschermers. Fryslân gebruikte die bevoegdheid om het zoeken en rapen van kievitseieren nog toe te staan.

In januari 2015 werd echter de door het college van gedeputeerde staten van Fryslân verleende ontheffing door de rechter vernietigd. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State bepaalde dat eerst vast zou moeten staan dat de kievit zich in een 'gunstige staat van instandhouding' bevindt, alvorens een dergelijke ontheffing kan worden afgegeven en dat dit onvoldoende was onderzocht. Uit nader onderzoek bleek vervolgens dat de staat van instandhouding ongunstig was (Teunissen et al. 2015).

Nadat eerst het rapen werd verboden, werd - om verstoring te voorkomen - in 2017 ook het eierzoeke verder aan banden gelegd. Er mogen alleen nog nesten worden gezocht door erkende en geregistreerde nazorgers die de gevonden nesten ook daadwerkelijk beschermen. Verwacht mag worden dat door de beperkingen van het zoeken naar eieren de waarneeminspanning afneemt, wat een invloed zal hebben op de kans op het vinden van vroege legfels. Van een afvlakking van de trend lijkt vooralsnog geen sprake.

Referenties

- Anoniem (2004). Vinddata en plaatsen van het eerste kievitsei sinds 1900. Enkhuizer Almanak.
- Both, C., T. Piersma en S.P. Roodbergen (2005). [Climatic change explains much of the 20th century advance in laying data of Northern Lapwing Vanellus vanellus in the Netherlands](#) [8], Ardea 93: 79-88.
- Beintema, A.J., R.J. Beintema-Hietbrink en G.J.D.M. Müskens (1985). A shift in the timing of breeding in meadow birds. Ardea 73(1), 83-89.
- Beintema, A., O. Moedt en D. Ellinger (1995). Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels. Haarlem.
- KNMI. [Maand- en jaargemiddelde temperaturen voor De Bilt](#) [9].
- Kruk, M. (1992). De vinddatum van het eerste kievitsei in de loop der jaren en in relatie tot de wintertemperatuur. Vanellus XLV (4), 92-96.
- Teunissen W., Kampichler C., Roodbergen M. & Vogel R. (2015). [Beoordeling van de staat van instandhouding van de kievit Vanellus vanellus als broedvogel in de provincie Fryslân](#). [10] Sovon-rapport 2015/56, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Visser, H. (2004). Estimation and detection of flexible trends. Atm. Environment 38, 4135-4145.
- Visser, H. (2005). The significance of climate change in the Netherlands. RIVM rapport 550002007/2005.

Relevante informatie

- [Raad van State Afdeling bestuursrechtspraak Uitspraak 201405449/1/A3](#) [11]
- [Vogelrichtlijn](#) [12]
- [Habitatrichtlijn](#) [13]
- [Wet natuurbescherming](#) [14]

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Vinddatum eerste kievitseï in Fryslân

Omschrijving

Vinddatum eerste kievitseï van 1900-2019

Verantwoordelijk instituut

Centraal Bureau voor de Statistiek

Berekeningswijze

De meeste gegevens over de vinddatum van het eerste kievitseï zijn afkomstig van een artikel in het tijdschrift *Ardea* (2004). Het betreft de data van de vondst van het eerste kievitseï in Fryslân. In de loop der jaren werd er steeds meer buiten Fryslân naar het eerste kievitseï gezocht. Om het effect van vervroeging door dit verschijnsel uit te sluiten, zijn alleen de gegevens van de provincie Fryslân gebruikt en niet die van heel Nederland. Latere vinddata (na 2003) zijn afkomstig van nieuwsberichten in dagbladen en op internet.

De jaren 1913 t/m 1918 in bovenstaand artikel zijn onjuist, ze zijn m.b.v. de auteurs verbeterd.

De vinddatum voor 2001 is onbekend vanwege de Mhz-crisis. De datum is bijgeschat door het gemiddelde te nemen van de vinddata van 2000 en 2002.

De stippen in beide figuren zijn de meetwaarden. Door deze meetwaarden is met behulp van het programma *TrendSpotter* (Visser 2004) een flexibele trend berekend (de doorgetrokken lijn). Het gekleurde vlak geeft het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn aan.

Basistabel

Zie tabblad 'kievitseï Fryslân' dan wel 'temperatuur Nederland' onder download figuurdata. Op het tabblad 'kievitseï Nederland' staat een afzonderlijke tabel met de vindplaatsen en data van Nederland.

Geografisch verdeling

Fryslân

Verschijningsfrequentie

Jaarlijks

Achtergrondliteratuur

Visser, H. (2004). [Estimation and detection of flexible trends](#). [15] *Atm. Environment* 38: 4135-4145.

Opmerking

De gegevens voor de vinddata voor het eerste kievitsei in Nederland zijn afkomstig van krantenartikelen (<http://kranten.delpher.nl> [16]), de Enkhuizer Almanak en Both et al. (2015).

Betrouwbaarheidscoördinatie

D. Schatting, gebaseerd op een aantal metingen, expert judgement, een aantal relevante feiten of gepubliceerde bronnen terzake.

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2021). [Vinddatum eerste kievitsei in Fryslân, 1901-2021](#) [17] (indicator 1118, versie 17, 11 maart 2021). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl111817>

Links

[1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1118> [2]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1118_002g_clo_17_nl.png [3]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-002g-clo-17-nl.xlsx> [4]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-002g-clo-17-nl.ods> [5]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1118_001g_clo_17_nl.png [6]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-001g-clo-17-nl.xlsx> [7]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-001g-clo-17-nl.ods> [8]
<http://www.rug.nl/research/portal/files/6691541/2005ArdeaBoth.pdf> [9]
https://cdn.knmi.nl/knmi/map/page/klimatologie/gegevens/maandgegevens/mndgeg_260_tg.txt [10]
https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Rap_2015-56_Kievit-Friesland.pdf [11]
<https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=82240> [12]
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0409:NL:HTML> [13] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:NL:HTML> [14]
<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-09-01> [15]
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1352231004004133> [16] <http://kranten.delpher.nl/> [17] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl111817>